

Szándékosan emocionális.

Fotó alapú kortárs művészet Kozma Péter gyűjteményében

Ember Sári: *Családfa I.*, 2012, 70x70cm, lambda print, No 1./5+2
© A művész és az acb Galéria jóvoltából

2001 őszén a kiemelkedő amerikai művész, Roy Lichtenstein grafikai munkáinak kiállításával tervezte debütálását a belvárosi kArton. Ám a Minneapolisban lévő Walker Art Centerből kölcsönzendő művek megsemmisültek a New York-i Világkereskedelmi Központ elleni támadásban, ahol iroda-kiállításán szerepeltek. Lichtenstein találó nyitány lett volna Kozma Péter galériája számára. Az akkor negyvenes évei elején járó kreatívipari alkotó és üzletember pontosan a tömegkultúra és a művészet, reklámgrafika és múzeumi kiállítások azon határterületéről jött, amelynek az átjárhatóságát az amerikai *pop art* és különösen Lichtenstein képregény alapú művészete fémjelzte.

Kozma Péter eredetileg építésznek tanult a Műegyetemen, de 1979-től inkább könnyűzenei lemezborítók és plakátok tervezőjeként dolgozott (például LGT, Katona Klári, Fenyő Miklós). 1982-től előbb rajzolóként, majd rendezőként működött a Pannónia Rajzfilmstúdiójánál, első önálló rendezése a stúdió saját reklámja volt. A nyolcvanas évek közepétől komplett reklámkampányokat menedzselte fogyasztási cikkek márkái számára

HÚSZ ÉVE NYÍLT MEG A KARTON. A NON-PROFIT KIÁLLÍTÓHELY FŐ KÜLDETÉSE A KÉPREGÉNY ÉS A KARIKATÚRA MŰFAJÁNAK ELISMERTETÉSE VOLT, EGYÚTTAL A SZÉLESEBB KONTEXTUSBA HELYEZÉS ÉRDEKÉBEN HELYET KAPTAK „MAGASMŰVÉSZETI”, TÖBBEK KÖZÖTT FOTÓS KIÁLLÍTÁSOK IS.

BÁR A GALÉRIA 2017-BEN BEZÁRT, A TULAJDONOS, KOZMA PÉTER KOMOLY GYŰJTEMÉNYT MONDHAT MAGÁÉNAK ÉS A MŰVÉSZETMENEDZSELÉST IS FOLYTATJA.

a Magyar Hirdetőnél, majd önállóan is. 1988-ban alapította meg saját filmes cégét, egyúttal a *Kurír* című lap alapító társtulajdonosa is lett. Hamarosan VISUall néven kisebb holdingot hozott létre a vizuális kreatív megrendelések teljes körű kiszolgálására, a modellügynökségtől a zenei stúdióig. Tevékenysége azóta is a média, a reklám, a divatipar tág közegében zajlik. Mindegyik érintett művészeti ágban alkotóként is részt vett, majd idővel egyre inkább tulajdonosi és menedzseri szerepeket vett át. A kilencvenes évek második felétől kezdve számos ismert tévéműsor, míg az utóbbi évtizedben inkább ismeretterjesztő és dokumentumfilmek producere.

Ennek a fordulatos szakmai és üzleti pályának a része volt, amikor 1999-től nagyvonalúan felújított egy V. kerületi impozáns lakást, ahol százötven négyzetméteren kiállítóteret, míg hatvan négyzetméteren irodát rendezett be. A kArton néven 2001 és 2017 között működött helyszín két lábon állt. Missziója a karikatúra és a képregény magasabb elfogadtatása volt, és a jó értelemben vett sznobizmus hatásmechanizmusára építve társított ehhez *mainstream* kortárs művészeti kiállításokat.

Az elismert kortárs festő- és fotóművészek olyan referenciát biztosítottak, amely a képregényt és a karikatúrát is elkezdte más fényben láttatni az azokkal szemben bizalmatlan szakmai és laikus közönséggel.

Kozma Péter már korábban is vásárolt alkotásokat ezekből a műfajokból. Mindegyik területen kipróbálta magát alkotóként is, tudatosan az alkalmazott szegmensben, iparszerűen, a vizuális kommunikáció céljainak megfelelően. Ezzel szemben a műtárgyvásárlói, majd gyűjtői választásai érzelmi alapúak voltak és maradtak mindmáig. „Szándékosan emocionálisan gyűjtök.” – fogalmaz. A spontán vásárlások először a karikatúra és a képregény területén váltak szisztematikus gyűjtéssé. Itt a magabiztos kezűesség, a humor, a közönség közvetlen megszólítása adja a kompozíciók erejét, egyúttal ezt a két műfajt nehezen fogadták el művészetként, igazi felfedezésre váró terület volt. Egy olyan gyors gondolkodású, mindig az újat kereső, a trendekkel kicsit szembemenő alkotó és üzletember számára, amilyen Kozma Péter, ez volt az ideális gyűjtési és önmegvalósítási közeg, és maradt máig is.

A non-profit galéria ennek a fejlődési folyamatnak egy állomása lett. Alkot valaki egy területen, elkezd a társalkotóktól és a műfaj korábbi mestereinek időközben feledésbe merült hagyatékából vásárolni, majd ezeket az irányokat már rendszeresen gyűjti, végül felismeri, hogy a kanonizálás – mert tulajdonképpen erről a folyamatról beszélünk – következő lépése az intézményesülés. Legyen egy kvázi-múzeum, ahol a bővülő gyűjtemény feldolgozásra és bemutatásra kerülhet: ezért szerepeltetett a kArton a karikatúra és a képregény műfajában egyéni, tematikus és történeti kiállításokat egyaránt kölcsönözve mind a gyűjteményből, mind a művészekről és örökösöiktől, valamint ezért igyekezett a tárlatokhoz katalógust kiadni, kísérőrendezvényeket szervezni.

Kaján Tibor, Kassowitz Félix, Sajdik Ferenc és Zórád Ernő – néhány név a rendszeresen bemutatott alkotók közül. Minden évben láthatóak voltak nemzetközi kiállítások is, ami a képzőművészet más területein akkoriban a budapesti galériákban nem volt ilyen gyakori. S kezdettől bemutatkoztak olyan képzőművészek is, akik kifejezőmódjukban, témáikban kötődtek a tömegkultúrához, a szélesebb vizuális kultúrához, egyszersmind professzionális kiállító művészként magasabb presztízst élveztek és ezzel a kArton „felfelé pozicionálását” voltak hivatottak előmozdítani. Jó példa erre Hecker Péter, aki Kardos Sándor privátfotó gyűjteményéből, a Hórusz Archívumból válogatott felvételeket dolgozta át festményein. Ezeket a képeket 2001 őszén állították ki a galéria második tárlatán, ezt követően is többször volt önálló tárlata itt.

Ugyancsak a hétköznapi tematika, a fotóhasználat és az ebből szublimált képzőművészet háromszögében jelentkezett Eperjesi Ágnes 2002 őszén önálló kiállítással. A *Főzési tanácsok* című sorozat a kamera nélküli fotós alkotás példája, hiszen a művész celofánra rajzolt konyhai helyzeteket nagyított le fotópapírra, sőt ezekből – a kArton kötetlen szellemiségének is megfelelően – hűtő-mágneseket készített.

Ember Sári : *Juli, Lili, apa*, 2012, 50x62 cm, lambda print No 1/5+2
© A művész és az acb Galéria jóvoltából

Két évvel később további női szerepekről szóló sorozatát állította ki itt a művész, és nyersanyagként itt sem a sajátkezü fotózást, hanem a fogyasztói társadalom piktogramjait, termékcsomagolások nőábrázolásait választotta. A nők társadalmi szerepének intellektuális kritikája és a karikatúraszzerű oldott humor elegye pontosan illett a kArton felfogásához.

Egy további példa a vizuális kultúrához merészen, szabadon kapcsolódó képzőművészetre Babinszky Csilla kiállítása 2004-ből. Saját festményei mellett a művész indiai városok utcáin készített fotókat mutatott be, amelyek a helyi reklámkommunikációt örökítették meg: grafitit, épületfalakra, üzlethelyiségek ajtajára, sőt autókra felvitt reklámfestményt, hirdetőszlogent. Babinszky ezeket értelmezte újra a képkiállítás, a nagyítás révén. Az évek során fotós anyaggal egyéni kiállításon szerepelt még a kArton-ban többek között Puklus Péter, Ember Sári, Szatmári Gergely és Surányi Miklós is; mindegyik alkotót reprezentatív művek képviselik Kozma Péter magángyűjteményében is.

A kiállítási program alakításában nagy szerep jutott a galériában dolgozó művészettörténészeknek és művészeti menedzsereknek, időrendi sorrendben: Lázár Eszternek, Benkő Zsuzsának, majd Komornik Eszternek. A tárlatok célja nem az értékesítés volt, a létrejövő eladások az alkotó és a vevő között művészaron történtek. Az alkotók az együttműködés különböző formáival viszonyozták a kiállítási lehetőséget, például Kozma Péter kedvező áron vehetett vagy kapott tőlük műveket a gyűjteményébe.

A legnépszerűbb kiállításnak – egy hónap alatt 3700 látogatóval – a 2014. évi *Magyar hippik* című fotótárlat bizonyult, ahol a hatvanas-hetvenes évek *underground* világát Haris László, Vető János, Baksa-Soós János, Veszely Ferenc és mások munkái idézték fel. A többi kiállítás inkább csak művészeti körökben keltett visszhangot, a kortárs szcénára jellemző belterjességet nem sikerült áttörni. Más projektekhez eközben kicsi volt a tér. 2005 és 2011 között Kozma Péter a karikatúra és a képregény népszerűsítésére árveréseket is rendezett, ám ezek anyagi és szervezési szempontból is túlnőttek a kArton keretein. Egyúttal nehéz volt megfelelő minőségű és mennyiségű alkotást találni, hiszen a cél nem a kArton saját gyűjteményének értékesítése, hanem a piac bővítése, más érdeklődők bevonása a gyűjtésbe, a karikatúra és a képregény műfaj gyűjthetőségének, piacképességének demonstrálása volt.

Ilyen okok nyomán a galéria 2017-ben bezárt, és a másfél-két évtizedig ebbe fektetett energiát Kozma Péter ma régi-új eszközökkel igyekszik kedvenc témái javára fordítani. Manapság készülő kisfilmjei, sorozatai nagy hányadban művészeti ügyekkel foglalkoznak: a tragikusan elhunyt Kim Corbisier festőművész életéről, az animációs reklámfilmek történetéről, sőt 2019 óta kifejezetten a hazai kortárs művészeti szcéna folyamatairól készít filmet. Az utóbbi társrendezője a jogi és művészettörténet végzettségű Iványi-Bitter Brigitta, aki korábban többek között Kovásznai György életművének feldolgozását vezette.

A kArton kiterjedt – nagyságrendileg tízezer képregényt és karikatúrát számláló – gyűjteményében óriási további potenciál van. Kozma Péterhez került például Brenner György hagyatéka, a rajzokat beszkenelték, a karikatúrák *script*jeit, feliratait is digitalizálták, és az életmű bemutatását a kiállítástól kezdve az online formákig többféle fronton tervezik. Brenner jó példa az olyan alkotóra, akik óriási hatást gyakoroltak több generáció vizuális kultúrájára, ugyanakkor még időbe telik, mire ez beépül a szakmai tudatba.

A képregény és a karikatúra gyűjtése mellett a kortárs művészet gyűjtésében Kozma Péter számára egy kiállítás előkészítése hozott fordulatot. A Műcsarnok igazgatójaként 2008-ban és 2010-ben Petrányi Zsolt két olyan magángyűjtői seregszemlét rendezett, ahol minden felkért kollekció a Műcsarnok egy-egy termében mutatkozhatott be. Kozma Péter gyűjteményének előzetes szemléjekor tűnt fel Petrányi Zsoltnak, hogy a képzőművészeti anyagban milyen sok minőségi fotó van, míg más kollekcióból ekkoriban nehéz lett volna önálló válogatást kiemelni. Így, miután 2008-ban Szabó Károly gyűjteményéből volt látható egy fotós terem, a 2010-es, *Art fanatics. Kortárs magángyűjtemények 2.* című kiállításon Kozma Péter tulajdonából kölcsönzött fotók töltöttek meg egy termet.

A kiállítás megtekintésére a gyűjtő elhívta a neves operatőrt, Zsigmond Vilmost is. A közös bejárás végén tudatosodott benne először, hogy a kortárs fotó gyűjtőjeként is tekinthet önmagára. Mivel a művészet reklámpari, tudatos, üzleti felhasználásával szemben a gyűjtést továbbra is szenvedélynek, érzelmi önkiteljesedésnek éli meg, Kozma Péter mostani beszélgetésünkben is kellő öniróniával foglalta össze ezt a pillanatot: „Addig soha nem gondoltam bele, hogy olyan fotó használatú műveket is gyűjtök, amelyek közös térben, megfelelően rendezve, az egységesség benyomását kelthetik.”

Gulyás Miklós: *Székesfehérvár*, 2006. (Hon című sorozatból), ezüsbromid nagyítás, 40x60 cm, Ed.: 3/1

A Műcsarnok válogatása két nézőpont mentén merített a gyűjteményből. Filmes megközelítéssel élve, szerepeltek „operatőri” munkák, ahol a művész látásmódja és a fotós eszköztár technikai sokszínűsége a létrejövő kép kulcselemei, illetve „rendezői” vagy „forgatókönyvírói” kompozíciók is, amelyek konceptuálisabb jellegű alkotói szándékokat tükröznek, középpontjukban egy-egy témával, üggyel, és az ezekről készült, általában megrendezett vagy számítógépesen manipulált fotó ennek a képi lecsapódása. Az előbbire jó példát nyújtanak Gulyás Miklós felvételei magyarországi városok utcai helyzetéről, ahol a fotós szemére van szükség minden részlethez: ahhoz, hogy észrevegye a gyakran groteszk, társadalmilag sokatmondó szituációkat, hogy a megfelelő felvételeket készítse el róluk, majd ebből egy kiállítható műalkotást, táblaképet hívjon elő. Míg a második típust szemléltette például Orbán György *Telenovel* című, 12 darabból álló, 2005-ben készített sorozata filmes sztárplakátok és a művész önarcképének montírozásával. A Tehnica Schweiz néven alkotó – az elnevezésben a he-

lyesírási hibát tudatosan a svájci precizitással ütköztető – Rákosi Péter és László Gergely művészpáros többször kiállított a kArton-ban. A 2007 és 2009 között készült *Garázsprojekt* sorozatuk két darabja szerepelt is a Műcsarnok válogatásában. A duó a művészeti kutatás (*artistic research*) jegyében Magyarország leghosszabb garázssorát fotózta. Dunaújvárosban az ötvenes években épült lakótelephez egy 1200 garázst számláló tárolósor is társult. Azért használható ez a kifejezés, mert sokáig olyan kevés volt az autó, hogy a garázsokat más célokra használták a lakók. Az átfunkcionált garázsok dokumentálásán túl a két művész ki is bérelt ilyen helyiségeket, és fiktív módon használták és rendezték be őket annak alapján, hogy megpróbálták kitalálni, vajon milyen funkciók la-pulhatnak a további, tartósan zárt garázsajtók mögött. Végül, egy harmadik szakaszban garázsfesztivált rendeztek a helyszínen kis zenekarok vagy éppen mutatványosok részvételével. Mint látható, a projekt messze túlnőtt a fotókon, s társadalmi kutatás és közösségépítő aktivizmus kombinációjává fejlődött.

Esterházy Marcell:
v.n.p. v3.0/II., 2008,
50x50 cm, lambda print,
1/3+1AP

Esterházy Marcell:
v.n.p. v3.0/I., 2008,
50x50 cm, lambda print,
1/3+1AP

Esterházy Marcell:
v.n.p. v3.0/III., 2008, 50x75cm,
lambda print, 1/3+1AP

A Múcsarnokban bemutatott tárlaton több alkalommal tartottak vezetést is a gyűjtők. Amikor a látogatók a személyes involváltságra kérdeztek rá, Kozma Péter annak a történetét mesélte el, hogyan került hozzá Esterházy Marcell három, 2008-ban készült munkája. A művész egy korábbi videója a nagypját mutatta be, amint a családi ebédet a többieknél jóval komótosabban fogyasztja el. A filmes etűd azonnal megragadta Kozma Pétert, de vá-

sárlóként nem lépett fel időben, így másé lett a videó. Néhány évvel később a művész a kArton egy kiállítására készülve egy három fotóból álló sorozatot is beküldött, amelyen egy üres lakás látható. A képekről nyilvánvaló, hogy egy átmeneti helyzet tanúi vagyunk: a kopottas tapétán ott van a már elvitt bútorok nyoma, a parkettán főlöslgesen árválkodik egy hosszabbító. Bár a felvételekről átérezhető az elmúlás hangulata, csak a művésztől

tudta meg Kozma Péter, hogy ezek az időközben elhunyt nagypapa már kiürítés alatt álló otthonában készült képek, unoka és nagyapa kapcsolatának újabb, már csak művészi lenyomatai, a végképp lelassult családi étkezés utolsó utáni pillanatai, mentói. Nem is volt kérdés Kozma Péter számára, hogy a sorozatot megszerezze gyűjteményébe, önmagának is tudatosítva, hogy a műalkotások vagy más tárgyak gyűjtése önnön érzelmeinkről szól, hiszen azok dologi kivetüléseit szerezzük meg a gyűjtés révén.

Bár a két gyűjtői kiállításához nem készült katalógus, a Műcsarnok kiadott egy kis kísérfüzetet, amelyben a kollektiókról rövid szöveg és egy-két reprodukció szerepelt. Kozma Péter gyűjteményéből közölték Fóti Lázár *Menzabázis* című, 2006-os printjét. A megszólalásig hasonló, hajszálra ugyanúgy öltözött férfialakokat ebédjük elfogyasztásának különböző stációiban látjuk egy retró hangulatú menzán. Egyik kanalaz, másik vizet hörpint, a harmadik már a száját törli. A konyhai személyzetten kívül más vendég nem tartózkodik a térben. A talányos képhez szórakoztató narratíva is tartozik a hetvenes években született száztizenkét férfiikerről, s így a számítógépes fotónyomat korhű vizuális toposzai egy Örkény István írásainak hangulatát idéző groteszk, posztmodern történettel kerülnek párba.

A műcsarnokban rendezett kiállítás merész húzásai közé tartozott Nagy Kriszta művének bemutatása. Az *Őszi beszéd* nyomán kialakult parlamenti hisztéria annyira felháborította a művészt, hogy a politikusok tevékenységének eredményét az ürítés végtermékével hozta párhuzamba. A 2006-ban készült, interaktív webes projekt ezért kapta a *Nagy Kriszta a Parlament előtt székel* címet. A számítógépes nyomat kreatívan kombinálja az aktivista művész és a rendbontás jeleit figyelő rohamrendőrök képét, míg az interneten közzétett felhívásában az alkotó kiállásra, szavazásra buzdítja a hozzá hasonlóan csalódottakat.

Csoszó Gabriella: *Késleltetett Közvetítés 19*, 2008, 30x40 cm, lambda print, dibond, Ed.: 4/10

Csoszó Gabriella: *Késleltetett Közvetítés 04*, 2008, 70x100 cm, lambda print, dibond, Ed.: 4/10

Erdei Krisztina: 2004. 06. 12. 10.46, Kíev, Ukraine, Lambda print, 50x60 cm Ed.: 2/6

Az összességében Erdei Krisztina humoros-rejtélyes fantáziaképeitől Kudász Gábor Arion dermesztő magányfotóiig húzódó gyűjteményből merített válogatás referenciává vált más gyűjtők számára is: a magánygyűjtői sorozat ugyan nem folytatódott a Műcsarnokban, de a szakma és a műtárgypiac számára egyaránt megfogalmazódott Szabó Károly, illetve Kozma Péter kollekciójának bemutatása nyomán, hogy az ezredforduló kortárs művészetéből a fotó alapú alkotások is már a gyűjthető, gyűjtendő kategóriába esnek.

2012-ben, két évvel a Műcsarnokban rendezett szemlét követően, Kozma Péter maga is meghívott más gyűjtőket egy közös csoportos kiállításra a kArton-ba. *A Kontextus – adalékok. Hogyan közelítsünk a kortárs vizuális művészethez?* című, és könyvméretű katalógussal kísért kiállítás Oltai Kata kurátori munkájában

tizennégy magángyűjteményből válogatott, és mindegyik tulajdonos kontextust, azaz támpontokat, háttér információkat is nyújtott a művek értelmezéséhez. Kozma Péter kollekciójából szerepelt például Csozó Gabriella *Késleltetett közvetítés* című sorozata. 2007 és 2011 között a művész az egykori Szabad Európa Rádió helyszínein kutatott és fotózott. A hidegháború egyik emblemikus intézményének százezer példányos könyvtárát felszámolták, míg a gigantikus portugáliai átjátszóállomás kiüresedett terei a széthordott tárgyak és az elvesztett funkció híján torz kulisszává egyszerűsödtek. A fotók megannyi kérdést rejtenek, mozgásteret adva a nézőnek, hogy milyen történetet lát bennük.

Kudász Gábor Arion: **Panzió, Gyepü utca**, 2005, 84x100 cm, lüstre lambda print, alumínium, Ed.: 5 + 1ap,

Kudász Gábor Arion: **Urnák, Farkasréti Temető**, 2005, 84x100 cm, lüstre lambda print, alumínium, Ed.: 5 + 1ap

Simicz Ferenc: *Békesség Imja* (a 12 Lépéses függőséget kezelő közösségek imája), 2008, 94x121 cm, Lambda print, Dibond, Ed. : 1+1/1

Kozma Péter gyűjteménye számos kevésbé gyakran közölt meglepetésművet is rejt. Egy részükben nagy szerep jut a helyszínnek. Veress Ferenc 1869-ben a torockó-szentgyörgyi várromról készített felvételét „aktualizálta” 2007-ben Fekete Zsolt úgy, hogy a helyszínről ugyanabból a beállításból készített fotót, majd a két felvételt azonos méretben és paszpartuzásban állította ki egymás mellett. Pók István is egyetlen helyszínt szemelt ki, egy párizsi parkrészt, amelyről más-más időpillanatban készített felvételeket, és ezeket sorolta egymás mellé (2004–2007). Gyenis Tibor *Vidéki kirándulása* a művész-től megszokott, trükkös kizökkentéssel egy fiktív természeti álomszituációba vezeti a nézőt, míg Halász Géza *Törvényhozó a kettes villamoson* című digitális montázsa a Duna-parti közlekedési eszközön készült archív, fekete-fehér fotót használja fel, csak a járat egyik szobor-utasa okoz meglepetést.

Más munkákon az emberi alak áll a középpontban. Fiala de Gábor férfiportréjáról sugárzik a modell öntudata, míg Simicz Ferenc *Azt hiszed, szabad vagy?* című felvételén az élethelyzetünkől való kitörés a téma. Simicz képeihez fontos háttér, hogy az 1930-as években két gyógyulni vágyó amerikai alkoholista kidolgozott egy módszert a szenvedélybetegek felépülésére – anonim önszolgáltató csoportra alapozva. Ez életfilozófia és spirituális gyakorlat egyben, vallási vagy felekezeti elköteleződés nélkül. Az első kilenc lépés egyfajta erkölcsi leltárkészítés a múlttól, megbocsátás és jóvátétel nyújtása azok számára, akiknek a beteg kárt okozott. Az utolsó három lépés az áldozatvállalást, a droggal szembeni mindennapos önvédelmet és a lelki fejlődést szolgálja. Simicz Ferenc maga is szenvedélybetegből lett az egyik legnagyobb addiktológiai rehabilitációs intézet munkatársa, majd vezetője.

FIALA de Gábor: **Portré egy férfi modellről** /... amit azért csináltunk, hogy lássuk a fényeket és a helyes expozíciót, mielőtt nagyméretű dióra lefotóztuk - ám egészen jól sikerült, így nem dobtam ki.../, 2006, Polaroid 55 film, 60x70 cm, Gicleé nyomat RAG művészpapíron Dibondra kasírozva. Ed.: 3/1

Farkas Antal Jama: *Narancssárga Brigitta*, 2008, 94x121 cm, Lambda print, Dibond, Ed.:1+1/1

Farkas Antal Jama 2001-ben készült, *Narancssárga Brigitta* című fotója az akt vonzerejét a síkszerűség révén kérdőjelezi meg. Ezzel utal arra, hogy a fotó inspirációjául Amedeo Modigliani egy 1917-es aktfestménye szolgált, amely a párizsi rendőrfőnökből olyan felháborodást váltott ki, hogy az olasz művész ugyanabban az évben megrendezett, életében egyetlen egyéni kiállítását néhány órán belül bezáratta.

Bécsi Imre 2010-es *Testtanulmánya* egészen a felismerhetőség határáig mossa el az alakot annak révén, hogy a művész polaroid 690-re fotózik saját építésű *camera obscuráival*, majd ezeket a felvételeket beszkennelel és nagyítja.

Schmied Andrea 2011-es sorozata az életvidáman napozó és szórakozó tel-avivi idős hölgyekről egyszerre görbe tükör egy életformának és elismerés az örökké megújuló női életenergiának. Verebics Ágnes *Hüllőarcc* című, 2015-ös

munkája a művésztől jól ismert kíméletlenséggel vizsgálja a tekintetet. Az emberi identitást járja körül a gyűjtemény már-már történetinek nevezhető, neo-avantgárd részében Perneckzy Géza *Yes-No Strategy*, illetve Kemény György *Tavaszi, nyári, őszi, téli* című munkája is.

Bár nem tudatosan fotó alapú alkotásokként, hanem a művészekkel kialakuló szakmai és emberi kapcsolata gyümölcseként gyűjtötte ezeket a műveket Kozma Péter, mégis körvonalazható így egy körülbelül száz fotóból álló egység a kollekciójában. A kortárs művészeti gyűjtemény nem-fotós alkotásai közül számos festmény kapcsolható ehhez, például Kupcsik Adrián vagy Filp Csaba művei a – látszólagos – realizmusuk, illetve a valóság és művészet éppen így felvetett kérdésköre kapcsán. A gyűjtemény más munkái, például Stark Attila nagyméretű, *street-art* alapú műve már a képregény és a karikatúra alternatív közegéhez passzolnak. Ide sorolhatóak azok a nemzet-

Bécsi Imre: *Cina Torzó*, 2008, 70x60 cm

közi grafikák is, amelyeket Kozma Péter beemelt a gyűjteményébe, például Banksy és Andy Warhol művei, vagy Julian Opie digitális képkeretben *loop*-ra állított szekvenciája. A fotós munkák kiemelésének üzenete 2010-ben a Műcsarnokban rendezett kiállításon a fotó alapú művészet műtárgypiaci egyenjogúsítása és gyűjtői nagykorúsítása volt, de ugyanennyire izgalmas lenne Kozma Péter kollekciójának egy következő bemutatóján az általa gyűjtött területeket – a képregényt, karikatúrát, kortárs művészetet, fotót és nemzetközi grafikát – közösen, a műfajok egymásra hatását szemléltetve bemutatni.

Schmied Andi: *Tel Aviv Grannies VII.*, 2011, giclée print, 40x60cm, edition of 5/1,